

снення операцій у сфері поводження з небезпечними відходами в області отримали 8 суб'єктів господарської діяльності.

У відповідності до Постанови Кабінету Міністрів України від 3 серпня 1998 року № 1216 «Про затвердження Порядку ведення реєстру місць видалення відходів» на підставі затверджених облдержадміністрацією паспортів місць видалення відходів (далі — МВВ) у Держуправлінні охорони навколишнього природного середовища в Херсонській області здійснюється реєстрація паспортів місць видалення відходів. На даний час до реєстру внесено 46 паспортів МВВ, із них 26 — на місця видалення твердих побутових відходів. За 2010 рік погоджено 6 паспортів місць видалення відходів.

Спеціалістами Держекоінспекції в Херсонській області за 2010 рік здійснено 383 перевірки дотримання вимог природоохоронного законодавства в частині поводження з відходами, в т. ч. 283 — з промисловими відходами, 100 — побутовими. За виявлені порушення складено 875 протоколів про адміністративне порушення на суму 136,583 тис.грн., з яких стягнуто 120,739 тис.грн., в т. ч. — 623 протоколи по промисловим відходам на суму 110,454 тис.грн., 252 протоколи по побутовим відходам на суму 26,129 тис.грн.

За результатами перевірок Державною екологічною інспекцією в Херсонській області направлено приписи всім головам районних державних адміністрацій щодо необхідності оформлення полігонів ТПВ [2].

Для зменшення впливу відходів на навколишнє середовище необхідно вдосконалювати законодавчу базу, оновлювати обладнання підприємств, розробляти нові схеми утилізації відходів. Впроваджувати повторне використання ресурсноцінних матеріалів, бо на даному етапі розвитку суспільства — це необхідний захід і з точки зору здоров'я населення, чистоти довкілля, і з точки зору економічної доцільності.

Вирішення проблем переробки, утилізації, знешкодження та поховання відходів є важливою ланкою в системі заходів з покращення екологічного стану не тільки в Херсонській області, а і в цілому в Україні та за її межами.

Література

1. В.М. Радовенчик, М.Д. Гомеля. Тверді відходи: збір, переробка, складування / Навчальний посібник. — К.: Кондор, 2010. — 552 с.
2. Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Херсонській області в 2010 році. — Херсон.: Державне управління з охорони навколишнього природного середовища, 2011. — 292 с.

ЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН ҐРУНТІВ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ОПТИМІЗАЦІЇ

Бродська М.Г.

Таврійський державний агротехнологічний університет

Екологічний стан навколишнього природного середовища в даний час можна вважати кризовим, що формувався впродовж тривалого періоду. З появою на планеті Земля біологічного виду найвищої організації — людини, з її розвитком, розмноженням, міграціями, адаптацією й активізацією діяльності в біосфері почали розвиватися процеси особливого антропогенного характеру. З шаленою урбанізацією міст стрімко набирає обертів промисловість. Тим самим все більше занедбується навколишнє середовище. Основними компонентами навколишнього середовища можна вважати повітря, воду та ґрунт, а також живі організми. Зараз перед людством постає важливе питання зберег-

ти та покращити стан та якість навколишнього середовища. Для цього потрібно пройти певні шляхи оптимізації з врахуванням екологічних та економічних аспектів.

Фізико-географічне положення Запорізької області та особливості її природно-ресурсного потенціалу зумовлюють провідну роль земельного фонду. Проте, тривалий час розвиток землеробства в Запорізькій області відбувався екстенсивним шляхом, в результаті чого розораність сільськогосподарських угідь досягла 84% її території, а по Україні цей показник складає 79%.

Основними умовами раціонального використання земель є: оптимальне співвідношення цілинних ділянок, лісу, ріллі, пасовищ і сіножатей; склад і співвідношення площ багаторічних і однорічних культур; доцільна мережа і розміщення доріг, населених пунктів, зон відпочинку, національних парків, заповідників; проведення меліорації і рекультивації порушених ґрунтів[4].

Ґрунти області по всій посівній площі щороку втрачають в середньому понад 93 тис. тонн поживних речовин. В цілому по області вміст гумусу знизився на 0,1%. Особливо велике зниження вмісту гумусу (на 0,11-0,15%) виявлено в Приморському, Бердянському та Вільнянському районах. Головною причиною зниження гумусу є дуже мале внесення (0,5 т/га) в останні роки органічних добрив, недостатня надходження органічних речовин за рахунок поживних та кореневих залишків, посилена мінералізація органічної речовини в результаті інтенсивного вирощування просапних культур, змиття родючого гумусового шару ґрунту в результаті водної ерозії.

За даними Запорізького обласного центру родючості ґрунтів і якості продукції, забруднення земель важкими металами в Запорізькій області становить 15,67 мг/кг. Згідно щорічному обласному моніторингу ґрунтів було виявлено із 2250 проаналізованих проб 60 проб з залишковою кількістю пестицидів, а з вмістом пестицидів, вище ГДК, знайдено у 8 пробах ґрунту. З них ДДТ з метаболітами виявлено у 53 пробах, 5 з них перевищує ГДК, ГХЦГ — у 7 пробах, з них з вмістом пестицидів вище ГДК знайдено в 3 пробах[3].

Якщо не виправити ситуацію з внесенням добрив, поживних речовин ще вистачить на 7-10 років, а після цього терміну врожай сільськогосподарських культур різко зменшиться, тому що ґрунти будуть остаточно виснажені. На чорноземних та каштанових ґрунтах слід запроваджувати полезахисне лісонасадження, агротехнічні методи боротьби з ерозією, сівозміни з часткою багаторічних трав і бобових культур не менше 25%, внесення органічних і мінеральних добрив[2].

Згідно Постанови Кабінету Міністрів України від 26.07.2000 року №11.73* в області всі середньо — та сильно-еродовані ґрунти на схилах 0-5° підлягають консервації (залуженню) — 341,8 тис. га, а сильнозмиті ґрунти на схилах понад 5° і піски відводяться під залісення — 11,4 тис. га.[1]. На солонцях і солончаківих ґрунтах, які відзначаються підвищеним вмістом ввібраного натрію, високою лужністю та незадовільними водно-фізичними властивостями, ефективним засобом підвищення їх родючості є внесення гіпсу, фосфогіпсу тощо, які рекомендуються вносити під оранку в поєднанні з органічними добривами. Періодичне (один раз на 4-5 років) їх гіпсування з внесенням підвищених доз органічних добрив і сівбою багаторічних бобових трав є важливим фактором покращення меліоративного стану цих ґрунтів. Таким чином, дія різноманітних природних та антропогенних факторів на ґрунтовий покрив призвела до зменшення продуктивності ґрунтів. І в зв'язку з цим вкрай необхідним є проведення певних заходів меліоративного, агротехнічного, агрохімічного характеру, тому, що подальше використання ґрунтів не можливе і економічно не виправдане[4].

В умовах економічної нестабільності сільськогосподарського виробництва для зупинення деградації ґрунтових ресурсів області, необхідно оптимізувати структуру посівних площ, зменшити частку чистих парів і просапних

культур, знизити інтенсивність обробітку ґрунту, вдосконалити технології виробництва органічних добрив за рахунок широкого впровадження біологізації шляхом використання для цього вторинної продукції рослинництва, зокрема подрібненої соломи, стебел кукурудзи та соняшника, а також розширення площ посівів багаторічних трав та сидеральних культур, внесення органічно-мінеральних добрив, застосування мікробіологічних препаратів та біологічних стимуляторів рослин, що дозволить утримувати бездефіцитний баланс поживних речовин, покращити екологічний стан орних земель і сільськогосподарських ландшафтів.

Література

1. Агрохімічна паспортизація земель Мелітопольського району. — Запоріжжя: Запорізький центр Облдерж-родючість, 2000.
2. Городній М.М. Агроекологія / Городній М.М. — К. : Вища школа 1993. — 416с.
3. Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Запорізькій області у 2009 році. — Запоріжжя: Державне управління охорони навколишнього природного середовища в Запорізькій області, 2010.
4. Чорний І.Б. Географія ґрунтів з основами ґрунтознавства. -К.: Вища школа, 1995. — 240 с.

ЕКОЛОГІЧНА РОЛЬ МАКРОФІТІВ В ПРОЦЕСАХ САМООЧИЩЕННЯ ВОДИ

*Василенко А.О., Лянзберг О.В.
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»*

Водойми мають унікальну властивість — здатність до самоочищення. Під самоочищенням розуміють комплекс впливу хімічних, фізичних та біологічних факторів на екосистему водойми, в результаті діяльності яких якість води повертається до початкового (або близького до нього) стану. Зрозуміло, це спостерігається при невеликому ступені забруднення водойм.

У річкових екосистемах кожен компонент гідробіоценозу виконує визначену функцію в очищенні води. Особливе значення в процесах самоочищення мають вищі водні рослини. Ці рослини жорстко прикріплені до субстрату і є основою для утворення складних гідробіоценозів, очисна спроможність яких перевищує майже всіх гідробіонтів, узятих разом. Функція вищої водної рослинності в водотоках різноманітна і численна: вони поглинають і акумулюють біогенні елементи і органічні сполуки, є відмінними фільтраторами, можуть виступати також в якості детоксикаторів пестицидів та інших токсичних забруднювачів, що потрапляють у воду і водотоки зі стічними водами [2].

Важлива роль вищих водних рослин в процесах поглинання та накопичення мінеральних елементів, що надходять в воду із стоком з сільськогосподарських угідь та інших площ водозбору.

Цим рослинам властива вибіркова здатність в поглинанні азоту, фосфору, калію та інших елементів. Найбільша інтенсивність поглинання макрофітами мінеральних речовин спостерігається в період розвитку і посиленого росту. В основі процесу самоочищення лежить кругообіг біогенних елементів у водотоці, в якому роль вищих водних рослин надзвичайно велика. Найбільш активно поглинаються і використовуються рослинами азот, фосфор, калій, залізо, хлор і марганець. Азот і фосфор акумулюються майже всіма рослинами в однаковій кількості (табл. 1). Решта біогенів поглинається і акумулюється в неоднакових кількостях.